

Аладжа манастир

Аладжа манастир е най-известният скален манастир по Българското Черноморие. Той се намира на 16 км. от Варна и на 3 км от курорта Златни пясъци. Истинското християнско име на манастира не е известно. Названието „аладжа“ е от персийско-турски произход и означава „пътър, шарен“. Манастирът е наречен така вероятно заради стенните рисунки, датиращи от ранното Средновековие.

Ангел, стенопис от XIV век

Появата на скалните манастири е свързана с разпространението на християнството – известно е, че пещерата е основен символ в най-важните християнски тайнства – Рождеството и Възкресението. Данните за манастира са оскъдни. Тук е съществувал живот още в праисторическия период и в античността. Археологическите находки намерени около манастира се отнасят до ранно византийската епоха, но не е ясно дали той е съществувал по това време. Предполага се, че заселването на монасите датира от XI–XII век. Най-вероятно животът в тази обител заглъхва в началото или в средата на османското владичество.

Аладжа манастир се споменава за първи път в литературата през 1832 година в книгата на руския писател Виктор Теляков „Писма от България“. Първото цялостно проучване напра-

вил К. Шкорпил, който през 1889 г. изследвал пещерата и ѝ направил конструктивен план.

ПО ИНИЦИАТИВА НА БРАТЯТА ШКОРПИЛ ПРЕЗ 1912 ГОДИНА АЛАДЖА МАНАСТИР Е ОБЯВЕН ЗА НАРОДНА СТАРИНА.

Още в началото на века основаните от тях Варненско археологическо дружество и музей поемат грижата за стопанисването и опазването на манастира. През 1957 година манастирът е обявен за паметник на културата от национално значение. Аладжа манастир е сред малкото скални обители в българските земи, където отчетливо се разграничават основните помещения – манастирски храм, параклис, църква за заупокойни молитви, крипта (гробница), кухня, трапезария, монашески килии и стопански помещения. Те са разположени на две нива във висока почти 40 метра варовикова скала. Монашеските килии, общите помещения и параклисите, издълбани директно във варовиковите скали, са свързани посредством външно стълбище. Цен-

трално място върху източната стена (в олтара) е заемало изображението на Богородица. По периферията на изображението се долавя друг пласт стенописи. Направената сравнителна датировка на горния пласт го отнася към XIII – началото на XIV век. В такъв случай долният пласт, от който личи само една ръка, придържаща книга (вероятно изображение на Исус Пантократор), е поне от XI–XII век. В пода на църквата е изсечена каменна стълба, която води до тесен коридор, в северната стена на който са запазени шест монашески килии. Днес има останки от двадесетина помещения и три църкви. Следите от стенописи показват, че те са били украсени с традиционната църковна живопис. Входът на манастира се е намирал в източната част, където има останки от широко стълбище и коридори. На втория етаж се намира една от църквите. Запазени са източната стена с апсидна ниша и северната стена. Тук има изображения на светци в цял ръст в архиерейски одежди. Най-обширното църковно помещение с дължина 12 метра

е на втория етаж в западната част на комплекса. Помещението е изсечено изцяло в скалата. В източната част (главно в нишите) са съхранени останки от фина бяла варова мазилка върху която е имало живопис. Третата и най-добре запазена църква е един малък параклис на последния етаж на комплекса. Единствено в това помещение стенната украса е запазена най-добре. На южната стена се намират фрагменти от 5 прави фигури на светци. Добре е съхранена и украсата на тавана.

На няколко метра е разположен и подобен манастирски комплекс, наречен Катакомбите, който има подобна история и архитектура, но запазените му останки са далеч по-малко.

След падането на България под османско владичество в края на XIV век Аладжа манастир, подобно на много други български манастири, е бил изоставен. Местното християнско население обаче е продължило да почита и посещава това място и през годините на робството, за което свидетелства откритият в криптата сребърен пръстен-печат от XVIII век. В края на миналия век К. Шкорпил е записал едно предание, според което манастирът се е наричал „Свети Спас“. Писмени сведения за Аладжа манастир и останалите паметници не са открити. Останали са само легендите, говорещи за тайнственото минало на тази изпълнена със загадъчност обител, съхранявала векове наред българския дух.

(Р. К.)

След 100 години Аладжа манастир може и да изчезне, ако процесите на рушене не бъдат спрени, заяви уредникът на музейния комплекс Валери Кинов. Аладжа манастир е идграден в карстов масив, който много лесно се руши от атмосферните условия. През последните 10 години държавата не е отпускала никакви средства за поддръжка на скалната обител. Поне половин милион евро са необходими за консервация по европейските изисквания смята Валери Кинов. От началото на тази година една от най-красивите забележителности в региона е била посетена от около 50 хиляди туристи, повечето от които чужденци.

Представеният през август спектакъл „Легенди от Аладжа манастир“ е разиграно 6 пъти и гледано безплатно от около 1000 човека. В „Легенди от Аладжа манастир“ Общината е инвестирала 300 хиляди лева за техническото оборудване и 50 хиляди лева за реализацията на спектакъла. Половнчасовото светлинно-звуково шоу използва за екран скала на манастира. Различава се от това на Царевец и е уникално не само у нас, но и в цяла Европа. Спектакълът е изграден по легенди за Аладжа манастир, като в него са вплетени и други моменти, представящи живота на древните цивилизации, населявали Варненския регион.